

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1906. Andra Kammaren. N:o 65.

Onsdagen den 23 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmaunen anmälde till fortsatt handläggning bevillnings-
utskottets betänkande n:o 25, angående en mellan Sverige och Tyska
riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.; och lämnades därvid,
enligt förut skedd anteckning, ordet till

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

Herr Lindqvist, som yttrade: Herr talman! Herr Branting framhöll i sitt anförande på förmiddagen, att den här föreliggande frågan icke gärna kan betraktas såsom en partipolitisk fråga, och att det sålunda kan uppstå skiljaktiga meningar mellan dem, som eljest i politiska spörsmål tänka lika. Och jag har begärt ordet hufvudsakligast för att angifva, att jag, för mitt vidkommande, i denna fråga icke kan följa herr Branting i det yrkande han framställde efter sitt inlägg på förmiddagen, oaktadt detta yrkande gjordes på sådant sätt, att det måste betraktas såsom det mest humana yrkande om afslag på förslaget till handelstraktat med Tyskland. Huru ogärna jag gör det, nödgas jag dock här angifva min från min ärade partikamrats afvikande mening, för att den skall bli känd här i kammaren och i öfrigt utåt synnerligast bland en del af de grupper, som vidröras af detta förslag till uppgörelse med Tyskland.

Jag skall icke göra det ringaste försök att angifva, huru det viktigaste af de problem, som äro förknippade med denna fråga, skall, kan eller bör lösas, nämligen frågan om exporttull å järnmalm eller uppgörelsen med malmbolagen. Men jag vill om den saken säga, att jag har blifvit af de diskussioner, som här förts med afseende på förslagen till uppgörelse med malmbolagen i landet, öfvertygad om att, i händelse vi hafva en vaken och handlingskraftig regering, jag för mitt vidkommande tror, att, oaktadt vi kanske genom denna traktat göra det omöjligt att lägga exporttull på järnmalm, ändock icke alla möjligheter på långt när skola vara uteslutna för oss att komma till en för landet lycklig uppgörelse med dessa malmbolag. När jag utgår från den förutsättningen, så synes det mig, att man kan lämna den frågan å sido, när man talar om det

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.*

(Forts.)

föreliggande förslaget till handelstraktat, och skall jag därför endast vidröra några af de andra industrier, hvilka skulle komma att lifligt beröras af frågan, om denna traktat blir antagen eller faller.

Det har redan i den föregående diskussionen påpekats, å ena sidan, att två stora och betydelsefulla industrier i vårt land, i händelse traktaten faller, skulle komma att lida en oersättlig skada, ja rent af gå under, samt å andra sidan angifvits en om möjligt ännu större industri, hvilken skulle tillfogas skada, i händelse traktaten antages. Jag vill särskildt framhålla mina synpunkter angående de två förstnämnda. Det har sagts, och detta enligt mitt förmenande med rätta, att, sedan Tyskland år 1902 genomfört sina högre tullsatsar, och i händelse den förmänsrätt, som Sverige gentemot Tyskland har i fråga om dessa förbindelser, skulle af en eller annan anledning bli upphäfd och alla dessa tullsatsar tillämpas med sina högre belopp, skulle särskildt stenindustrin här i landet ha fått sin dödsdom och utan tvifvel gå under. Äfven enligt min uppfattning kommer så att bli förhållandet. Jag har af vissa omständigheter kommit att särskildt fästa mig vid denna stenindustri, ty jag har varit i tillfälle att deltaga i förhandlingar med arbetsgifvarna på detta område och därigenom fått blicka in i denna industris förhållanden. År 1904, då vi hade en större strid i Bohuslän, gjorde jag, om jag så får säga, en inspektionsresa utefter hela bohuslänska kusten. Då fick jag en inblick i de förhållanden, under hvilka denna industri existerar, men jag blef också medveten om hvilken ofantligt stor betydelse denna industri har för vårt land. När man ser dessa kolosala bergmassor utefter hela den långa kusten och vet, att dessa äro ett absolut dött och värdelöst material, förutsatt att vi icke kunna drifva en industri, genom hvilken man bearbetar detta material, och en export, genom hvilken man efter denna bearbetning tillförsäkras sig klingande mynt för materialet, så lär man sig uppskatta denna industris betydelse. Vi äro nu i tillfälle att underhålla och värna om denna industri. Jag anser för min del det vara en mycket viktig fråga för vårt land, att denna industri, som ger landet så mycket i inkomst af ett aldeles värdelöst material, på allt sätt omhuldas. Man har i dag sagt, att det dock icke är konstateradt, att stenindustrin löper den faran, som frambållits, äfven med tillämpning af dessa högre tullsatsar i Tyskland. Men jag vill i detta sammanhang erinra om att, då vi år 1904 träffade en uppgörelse med arbetsgifvarna i Bohuslän, dessa redan då hade blicken öppen för den fara, som denna industri skulle utsättas för, i händelse tull åsattes tysk gatsten, och i den öfverenskommelse, som efter den striden träffades, inrycktes enligt arbetsgifvarnas önskan den bestämmelsen, att i händelse tull åsattes den tyska gatstenen, skulle denna öfverenskommelse från arbetsgifvarnas sida omedelbart kunna uppsägas samt upphöra att gälla tre månader därefter. Vi förstå sålunda, att dessa arbetsgifvare redan då voro medvetna om att, i händelse högre tullsats af en eller annan anledning skulle komma att tillämpas på denna exportvara, det icke vore möjligt att drifva denna industri längre. Det har redan blifvit upplyst, att stenindustrin sysselsätter mer än 10,000 arbetare, men jag vill i detta sammanhang erinra om de stora grupper af

arbetare, som dessutom erhålla inkomst på denna industri, oakadt de icke direkt deltaga i densamma. Hela den bohuslänska fiskarbefolkningen åtnjuter förmåner af denna industri, dels genom afsättning af sina varor och dels därigenom, att de vissa delar af året själfva deltaga i stenbuggningen. En del af landtmännen, hvilka visserligen ej äro så många där i trakten, men som dock lefva under mycket stort betryck, åtnjuta äfven fördelar i form af transporter, hvarigenom de erhålla möjligheter till inkomst. Det som jag nu sagt om Bohuslän gäller äfven öfriga delar af landet, såsom Halland och Blekinge. Och det är min bestämda uppfattning, att kunna vi, utan att skada andra industrier, skänka denna ett stöd, så är det vår plikt att göra det.

Den andra af de industrier, som i det afseendet behöfva ett skydd, är ju såsom också blifvit upplyst trävaruindustrien. Och af de handlingar, som blifvit utdelade på våra bord, återfinna vi meddelanden om huru vår export af trävaror till Tyskland står. Framför allt utgör ju exporten af dörrar, som inverkar på ett stort antal snickerifabriker här i landet, en mycket betydelsefull och viktig export och lämnar utkomst åt ett icke obetydligt antal arbetare. När jag sålunda ser saken från den sidan och finner, att inom dessa båda industrier sysselsättas inemot 13,000 arbetare med en sammanlagd årlig aflöning af 9¹/₂ miljoner kronor, synas mig tillräckligt vägande skäl finnas för att ställa sig gynnsamt stämd mot en uppgörelse, som kan trygga och tillförsäkra dessa arbetare en fortsatt utkomst.

Beträffande sedermera den industri, hvars intressen en talare här i dag så varmt förfäktat, nämligen textilindustrien, vill jag icke förneka, att det är lika viktigt att tillse denna industris lifsintressen, men samme talare lyckades dock icke övertyga mig om att den industrien sväfvade i en öfverhängande fara om denna traktat antoges, så att man behöfver taga någon särskild hänsyn till hans förhågor. Han har icke bevisat, att i den närmaste tiden föreligger något behof för textilindustrien af högre tullsatser, han har endast förmenat, att denna uppgörelse skulle åstadkomma vissa vädor eller sådana förhållanden, att textilindustrien, om ett sådant behof uppstode, icke skulle ha möjlighet till förändring i tullsatserna till skydd för sin tillverkning. Men det har enligt mitt förmenande icke förbragts tillräckliga skäl för att detta skulle få utgöra ett hinder för antagande af denna handelstraktat.

I det anförande, som den ärade talaren här höll, tillät han sig dock framhålla några synpunkter, som jag icke kan underlåta att med ett par ord vidröra. Han sade, att arbetstiden för textilarbetarne här i landet skulle i allmänhet vara nedbringad till 10 timmar per dag, och att förhållandena för textilarbetarne öfver hufvud taget skulle vara särdeles gynnsamma. Det förvånar mig ju icke, att han såsom representant för denna industri ville ställa den i så ljus dager som möjligt, men jag kan icke underlåta att för min del uttala ett tvifvel om huruvida det ligger fullständig sanning i det påstående, som han här gjorde. Jag är icke i dag i tillfälle att förelägga något bevis för huru arbetstiden ställer sig i våra textilfabriker, men det skall ju icke dröja så länge, förrän vi ha ett tillförlitligt material i det

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

afseendet, då nämligen kungl. kommerskollegiet i år verkställer en undersökning utöfver hela vårt land angående arbetstidens längd, och af denna undersökning skall det nog visa sig, huruvida våra textilfabriker här i landet kommit särdeles långt fram med afseende å reformer i nu påpekad riktning. Den ärade talaren sade, att i Tyskland skulle förhållandena vara helt annorlunda, och det vill jag icke förneka; industriarbetarne i Tyskland äro nog i detta afseendet ett stycke efter. Men äfven i Tyskland ha ju fackorganisationerna gjort stora framsteg under sista tiden, och jag vill säga den ärade talaren, att jag för min del tror, att det nog icke kommer att förflyta så lång tid, förrän de tyska textilfabrikanterna ha måst gå med på villkor liknande dem, som finnas här i landet, åstadkomna genom arbetarnes organisationer.

Jag skall icke längre uppehålla tiden, då, såsom jag nyss sade, jag för min del alls icke vill gå in på de stora tullpolitiska spörsmål, som här beröras. Jag har endast i all enkelhet velat framhålla dessa synpunkter för att därmed angifva, hvarför jag icke i denna punkt kan förena mig med min ärade partikamrat i hans yrkande, och jag vill sluta med samma ord, som herr Branting slutade med, nämligen att, när man väger de obestriddliga fördelarna mot de obestriddliga nackdelarna af denna föreslagna handelstraktat, så finner jag förhållandena bjuda oss att nu antaga detta förslag till handelstraktat med det tyska riket.

Herr Roos: Herr talman, mina herrar! Jag har blifvit i ganska väsentlig grad förekommen af den siste ärade talaren och skall därför nu inskränka mig till att endast göra några små erinringar.

Den första af dessa erinringar gäller betydelsen däraf, att vi åtnjuta i Tyskland ställning såsom mest gynnad nation. Betydelsen af detta har redan förut under dagens debatt blifvit närmare utvecklad. Jag har emellertid tyckt mig finna, att flera personer, med hvilka jag enskildt samtalat om saken, anse, att denna vår ställning såsom mest gynnad nation skulle innebära, att vi framgent eller åtminstone under ytterligare ett år skulle få åtnjuta samma tullar som före den 1 mars innevarande år. Så är emellertid icke förhållandet. Tyska riket har, som vi veta, antagit nya tullbestämmelser, nämligen dels en autonom tulltariff med synnerligen höga tullar, dels en s. k. traktattariff med mindre tullar. I fall vi nu icke godkänna traktaten, så komma vi att under ett års tid eller kanske längre få införa varor till Tyskland med beräkning af de mindre tullarne, traktatstullarna, men ingalunda efter samma tullsats, som varit gällande före den 1 mars. Hvad t. ex. gatsten beträffar, så vill jag nämna, att den hittills varit fri från tull, men enligt traktattariffen är tullen å densamma 20 pfennige för 100 kilo, d. v. s. 80 pfennige per kvadratmeter. Detta är icke någon låg tull, då gatsten af sämre kvalitet nu säljes i Tyskland, levererad på platsen, till 6, 7 å 8 mark. Detsamma gäller för åtskilliga slag af exportvirke; icke heller där får den förutvarande tullsatsen, som varit 3 mark, beräknas, utan vi måste betala 5 eller 6 mark, allt efter de olika slag, hvarom det är

fråga. Beträffande fönsterramar, delar af trappor och sådant blir äfven efter den lägre tullskalan tullsatsen fördubblad.

Nu har en ärad talare från Älfsborgs län sagt, att det är ju mycket sannolikt, att vi fortfarande få behålla denna ställning såsom mest gynnad nation, och att detta berodde endast på huru vi skickade oss, och han föreslog att vi skulle afslå detta traktatsförslag, som tillkommit på inbjudan af Sveriges regering. Med ett sådant afslag torde väl emellertid följa ett åsättande af exporttull å järnmalm. Men tror då den ärade talaren, att tyskarna, sedan vi afslagit detta förslag och åsatt tull å exportmalm, komma att säga: »Ja, nu ha ni skickat er så bra, att ni skola fortfarande få åtnjuta den undantagsställning, som ni förut haft». Jag tror, att man kan ha ganska delade åsikter om den saken.

Den näst föregående talaren redogjorde för antalet gatstensarbetare och åtskilliga därmed sammanhang ägande förhållanden. Jag vill påpeka, att följden af en tysk gatstenstull skulle sannolikt blifva den, att den svenska gatstensindustrien skulle flyttas till Tyskland och att dit skulle öfverföras stenblock för att sedan där bearbetas till gatsten, och vidare skulle nog en del af våra stenhuggerier, särskildt de i Bohuslän belägna, flytta ut till Norge och börja arbeta där. Det skulle icke blifva en så liten åderlätning af mänsklig arbetskraft, vi då skulle få vidkännas. Af de 10,000 arbetare, som nu sysselsättas i denna industri, skulle säkerligen en mycket stor del emigrera. Det skulle med dessa arbetares familjer sannolikt bli en bortåt 30 å 40,000 personer, som då skulle lämna vårt land. Därtill kommer, att man äfven måste taga med i beräkningen en hel del arbetare inom andra industrier, hvilka på grund af denna utflyttning skulle blifva utan arbete, och dessa skulle säkerligen komma att välja samma utväg och lämna landet. Det är alltså icke lätt att säga, hvad ett afslag å det nu föreliggande förslaget skulle innebära i direkt förlust för oss.

Herr Branting har uttalat sin starka ovilja mot det försök till påtryckning, som gjorts från stenhuggeriägarnes sida. Jag vill ingalunda taga dem i försvar; jag vill tvärtom instämma med herr Branting däri, att alla försök till påtryckningar på Riksdagen vare sig genom lockout eller hot om lockout eller genom strejk eller hot om strejk äro lika förkastliga.

Herr Kjellén yttrade i fråga om gatstensindustrien och andra industrier, att de små synpunkterna måste vika för de större. Detta uttalande är i sin allmänlighet fullkomligt riktigt. Men de stora synpunkterna, d. v. s. fördelarne för landet i dess helhet, kunna väl icke tillgodoses därigenom, att stora och viktiga delar af detta lands arbetarbefolkning bli utan arbete och att en stor industri krossas.

Jag ber att få göra en liten erinran i sammanhang med frågan om gatstenstullen, då jag är från en provins, där gatstensindustrien är af en viss betydelse. Den uppgift, som vi hört här i dag, liksom så många gånger förut, att den sammanräknade summan af vår export af helfabrikat till Tyskland skulle representera ett värde af endast 8,600,000 kronor, förefaller mig egendomlig, då man ser, att ensamt exporten af gatsten är beräknad till 10,000,000 kronors värde. Denna

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

summa kan ju alltså icke ingå i dessa 8,600,000 kronor. Nej, svarar man, gatstenen är ett råämne. Jag har fattat, att den är ett fabrikat. Råämnet är bergen eller de block, som utsprängas; halfabrikatet är ämnet, och fullt färdigt helfabrikat är gatstenen, och i så fall blir det icke siffran 8,600,000, utan 18,600,000. Åro de öfriga beräkningarna i stil med denna, kommer man till betydligt högre siffror.

Det har sagts, att det är ett lyte hos det svenska folket att hafva svårt för att afgöra en fråga. Denna synpunkt bör väl icke föranleda, att man bör offra åt detta lyte, utan man bör väl snarare göra ett afbrott i den hittills varande plägseden, hvilket i detta fall betyder beträdande af en traktattariff-politik, ett steg som vi ändå någon gång måste taga. Då öfriga länder tillämpade tullskyddssystemet, blef det en nödvändighet för Sverige att äfven beträda denna väg. Då öfriga länder afstängde sin marknad, blefvo vi ju tvungna att skydda vår inhemska marknad. Nu beträda åtskilliga länder traktatpolitikens väg; om vi icke välja samma väg, bli vi med afseende å vår export till Tyskland och andra traktatländer ställda sämre än konkurrenter. Detta skulle för oss bli desto känbarare som vi, innan vi fullkomnat vårt tullsystem genom en specialisering, få vara beredda på en stark konkurrens i vårt eget land.

Det har ytterligare talats i samband med hemmarknadens betydelse därom, att den skulle vara så ofantligt mycket större än den utländska marknadens. Det synes dock af en tabell, som medföljer den kungl. propositionen, att under 24 år, medan importen af tyska varor tredubblats, utförseln åttadubblats. Vi befinna oss således i ett starkt uppsving. Den utländska marknaden får allt större betydelse för oss, och därför, herr talman, tillåter jag mig att instämma i deras yrkanden, som velat bifalla den kungl. propositionen.

Häruti instämde herrar *Söderbergh* i Karlshamn och *Larsson* i Säby.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Biesert: Herr talman, mina herrar! Det kan nog synas, som det vore nog taladt i denna saken, och att det icke skulle tjäna mycket till att yttra något vidare i saken, då hvar och en antagligen redan har bildat sin uppfattning i frågan. Emellertid skall jag tillåta mig att till de ord, som hans excellens herr utrikesministern i förmiddags yttrade, lägga några ord, då jag tror, att jag har några upplysningar att lämna, som måhända icke äro kända.

Här har med mycken styrka i dag frambållits, att omsorgen om den industri, som arbetar på vår egen marknad, bör vara större än omsorgen om den industri, som arbetar för exporten. Man har velat göra gällande, att vår egen marknad har så ofantligt större betydelse än den utländska marknaden. Jag kan gifva de herrar, som så uttalat sig, rätt så till vida, att i främsta rummet bör man naturligtvis sätta den egna marknaden, då den är så betydligt mycket större än den utländska, men på samma gång vill jag äfven påpeka, att vi därför ingalunda få försumma den utländska marknaden. Vi befinna oss icke i det läget, att vi kunna isolera oss; vi kunna icke vara oss

själfva nog. Våra förhållanden äro ju sådana, att vi måste helt enkelt importera en hel del saker. Vi kunna icke skaffa oss tillräckliga lifsförnödenheter på egen botten. Vi måste för utvecklingen af snart sagdt alla näringslifvets grenar importera än det ena än det andra. Under sådana förhållanden är det af vikt, synes det mig, att vi icke försumma exporten. Skulle exporten blifva försummad och nedgå, skulle det ställa sig högst betänkligt för oss med hänsyn till handelsbalansen och betalningsbalansen. Hvad den sista beträffar, har jag mig bekant, att det mången gång varit och är bekymmersamt nog för dem, som hafva att taga mått och steg med hänsyn till en ogynnsam situation i det hänseendet. Jag menar därför, att det är vår skyldighet att, såvidt det låter sig göra, på samma gång vi tillgodose den industri, som arbetar på den inhemska marknaden, vi äfven böra tillgodose exporten, och det är just hvad jag tror, att våra underhandlare med allra största framgång gjort under det sista halfårets arbeten. Såvidt jag kan förstå, är det ingen, som egentligen förnekat, att, om den nu afslutade traktaten med Tyskland icke skulle af Riksdagen accepteras, det skulle innebära en fara för åtskilliga ganska betydande industrier i vårt land, och jag skall icke trötta herrarna med att uppräknade dessa industrier. De hafva framhållits tillräckligt tydligt. Men jag skall tillåta mig att i sammanhang härmed lämna några faktiska upplysningar rörande värdet af vår export, särskildt till Tyskland under föregående år. Dessa siffror finnas nu hos generaltullstyrelsen, men hafva ännu icke blifvit offentliggjorda, och jag har skaffat mig ett litet utdrag, som för detta tillfälle kan vara af särskildt intresse.

När i den kungl. propositionen framhållas de fördelar, som Sverige skulle vinna genom antagandet af traktaten, och att dessa fördelar skulle vara mycket större, räknade i kronor, jämförda med de fördelar, som Tyskland skulle vinna, och när man har talat om att dessa siffror icke äro jämförbara och att det är så stor skillnad i detta fall, därför att vår export så godt som uteslutande omfattar råvaror och halffabrikat, under det att Tyskland med sina stora och kraftfulla industrier förnämligast skickar hit helfabrikat, så vill jag säga, att detta är naturligtvis till större delen sant, men man måste på visst sätt modifiera detsamma. Om man studerar vår statistik något närmare, skall man finna, att den svenska förädlingsindustrien är stadd i stadigt och jämnt framåtskridande. Den skickar till utlandet allt mer och mer förädlade varor, icke endast råvaror och halffabrikat. Såvidt jag förstår, kunna vi icke pretendera att nu i ett slag få tillfälle att skicka ut helfabrikat, och detta af den anledningen, att vår industri ännu icke kommit på den ståndpunkten. Vår industri har, såsom hvar och en lätt kan finna, ingalunda hunnit så långt som den tyska industrien, men, såvidt jag förstår att bedöma saken, är den i en glädjande utveckling, och, som sagdt, våra svenska helfabrikat vinna allt mera terräng, sakta, men säkert.

Om herrarne se på sidan 116 i den kungl. propositionen, så finnes längst ned en tabell, som visar Sveriges export, och där står, i procent räknadt, hvad som är exporteradt till Tyskland och till England. Under 5-års perioden 1876—1880 var Sveriges export till

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Tyskland i förhållande till Sveriges hela export allenast 6,87 procent, under det att exporten till England var 51,98 procent. Under det att en samtidig ökning till förmån för exporten till Tyskland ägt rum, så att under 5-års-perioden 1901—04 det årliga medeltalet af exporten till Tyskland i förhållande till Sveriges hela export stigit från 6,87 till 16,62 procent, har siffran för exporten till England sjunkit från 51,98 till 38,35 procent.

De siffror, som jag nu erhållit från generaltullstyrelsen, visa en fortsatt stegring af Sveriges export till förmån för den tyska exporten, i det att värdet af Sveriges hela export under föregående år utgjorde helt nära 443 miljoner kronor, däraf exporten till England 157 miljoner kronor eller 35 $\frac{1}{2}$ procent af Sveriges hela export, alltså en sänkning från medeltalet under 5-årsperioden 1901—04 af något öfver 38,35 procent till 35 $\frac{1}{2}$ procent, under det att värdet af exporten till Tyskland stigit från 70 miljoner till 88 miljoner kronor eller till 18,8 procent af Sveriges hela export. Detta synes mig visa, att det svenska näringslivet är nog kraftigt att trots de förhållanden, som råda i Tyskland med dess höga skyddstullar, dock driva sig fram. Och ser jag till, hvilka varor som ingå till väsentlig del i exporten, finner jag till min icke ringa förvåning åtskilliga ganska betydande poster, som måste karakteriseras såsom helfabrikat.

Vid tal om lingonen hafva många dragit på munnen åt denna rubrik, i det man ansett att, om Tyskland satte tull därpå, det skulle kvitta oss lika. Våra lingon äro tyskarna tvungna att hafva, och de få betala tullen själfva. Jag tror, att detta tal icke är fullt riktigt. Skulle Tyskland sätta tull på våra lingon, finnes det andra platser, som med tacksamhet skulle upptaga en export däraf till Tyskland; jag tänker härvid särskildt på Norge. Norge skulle nog icke tveka att ingå ett handelsaftal med Tyskland af ungefär samma innebörd, som den svenska regeringen nu har öfverenskommit med Tyskland, och jag vet, att man i Norge har sin uppmärksamhet i hög grad fäst på möjligheten att från Norge kunna sälja lingon till Tyskland.

För att nu komma till det, som man kan mera betrakta såsom helfabrikat, vill jag nämna, att under föregående år exporterades arbetad kautschuk, däri inklusive skodon, till ett värde af 5,114,000 kronor och af detta hälften eller för 2,543,000 kronor till Tyskland. Det synes mig, att om man studerar statistiken litet närmare, man skall finna denna stegrade export af kautschukvaror beaktansvärd. Vidare vill jag påpeka kemisk-tekniska preparat, hvaraf exporterades förra året för en half miljon till Tyskland, hvilket utgjorde öfver 32 procent af Sveriges hela export af dessa varor. Vidare exporterade Sverige eldfast tegel, murtegel samt tegelrör och rördelar till belopp af respektive 176,000, 276,000 och 99,000 kronor till Tyskland. Hvad murtegel beträffar, utgjorde vår export till Tyskland nära 30 procent af Sveriges hela export. Så hafva vi separatorer för 2,300,000 kronor, hvilket utgör öfver 27 procent af Sveriges hela export. Vidare verktyg för 224,000 kronor, järnrör för öfver 1,409,000 kronor, dragen tråd för 313,000 kronor eller 56 procent af hela exporten, spik för 218,000 kronor och andra icke specificerade järnvaror för 2,710,000 kronor, däri icke inberäknadt stångjärn. Så är det papper. Omlags-

papper hafva vi skickat till Tyskland för 1,169,000 kronor och andra slag af papper för 2,380,000 kronor. Det synes mig ganska anmärkningsvärdt, att vår export af omslagspapper till Tyskland utgör nära 40 procent af hela exporten. Så hafva vi träsprit, som börjar arbeta sig fram, och med afseende på hvilken vi fått en högst väsentlig tullnedsättning genom aftalet. Jag tror därför, att träspriten kommer att spela en icke oväsentlig roll; den produceras vid kolning i ugnar, då man tager till vara biprodukterna. Så hafva vi trävaror, snickeriarbeten och vitriol; vidare elektriska glödlampor, risgrön, klorsyradt kali för 628,000 kronor; och det finnes äfven andra saker.

Det synes mig således, att man får något modifiera talet om att det är så få verkligt fullfärdiga fabrikat, som vi skicka till Tyskland. Tontalet på sådana fullfärdiga fabrikat är i stadigt stigande, och jag har ingen anledning att antaga, att det skall aftaga, utan tvärtom.

När det förhåller sig så, att ingen nekar, att exporten skulle lida i väsentlig grad på ett afslag, så vill jag upptaga till pröfning frågan: Äro de medgifvanden, som Sverige i detta traktatförslag gjort, af den betydelse, att vi med gladt mod kunna låta dessa exportindustrier lida? För min del tror jag det ingalunda. Under förhandlingarnas gång begagnade våra förhandlare den taktiken att stå i ständigt rapport med representanter för vår industri. De konfererade under hela tiden med dessa representanter från landets alla delar. Det ligger i sakens natur, att underhandlarna icke kunde höra *allas* mening. Man fick välja ut här och där öfver hela landet, så att man skulle få en något så när helgjuten bild af hvad industrien önskade. På grund af detta samarbete gjorde underhandlarna och regeringen sina medgifvanden. Hvilka medgifvanden är det? Regeringen har sänkt de nuvarande tullsatserna i några få fall, men märk väl: i intet enda fall utan vederbörande tillverkares medgifvande. De hafva tillfrågats och förklarat, att de kunde gå med på dessa medgifvanden. I andra fall, då det medgifvits sänkning, har det varit tal om sådana varor, som icke äro föremål för tillverkning i landet.

Vidare komma vi till bindningarna af åtskilliga rubriker, i nu gällande tullsatser. Rörande dessa bindningar vill jag säga, att en del äro fullständigt betydelselösa. De äro en följd af vår ställning som mest gynnad nation, och de voro beroende på den då icke ratificerade handelstraktaten med Österrike-Ungern, hvarför det ansågs säkrast för oss och äfven Tyskland att upptaga dessa bindningar i det svenskt-tyska förslaget. Rörande dessa bindningar gäller också enligt mitt förmenande detsamma som om nedsättningarna. Man har icke tillåtit sig bindningar i andra fall, än att vederbörande fabrikanter medgifvit det. Det finnes endast några få undantag, och det är de, hvarom herr Vennersten talat och hvarom han nämnde, att jag utlofvat att göra hvad jag kunde för att gå till mötes det önskemål, som Södra Älfsborgs läns handels- och industrikammare framställt. Jag kan försäkra honom och kammarens ledamöter i öfrigt, att därvid har hvarken jag eller underhandlarna underlåtit någonting. Men det är ju på det sättet, att båda parterna hafva vissa önskemål, som de icke vilja eller kunna släppa. Om man då vill själfva saken, i detta fall traktaten, hvilket jag ansåg såsom min plikt att vilja, då jag tror

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.*
(Forts.)

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

att det vore olyckligt att komma i den situationen, att vi stode åtminstone sväfvande gentemot hvarandra, då är det en plikt att undersöka, huruvida det man har att bevilja är af den betydelse, att man hellre låter hela saken vara. Hvad nu bindningarna af dessa textilalster beträffar, måste jag säga, att när jag fick allvarligt pröfva saken, ansåg jag, att då det gäller en tid af 4 $\frac{1}{2}$ år, och då denna industri blomstrat under det nuvarande tullskyddet, måste man låta betänkligheterna fara, allra hellst som den stora massan af representanter för textilindustrien förklarar sig nöjda. Det är de, som göra de lättare och tunnare ylletygerna, damtyger etc., som frukta att öfverflyglas af den tyska konkurrensen. Men jag påpekar, att den stora massan af textilindustriens män hafva förklarar sig nöjda med resultatet. Jag kan alltså icke finna, att de medgifvanden vi gjort äro af den betydelse, att de böra hindra antagandet af traktaten.

Vi hafva vidare medgifvandet under traktatstiden af frihet från exporttull å järnmalm. För min del vill jag säga, att jag står på samma ståndpunkt i år som i fjol. Jag tror icke, att det är möjligt, att vi under nuvarande förhållanden utan vidare kunna sätta exporttull på järnmalm. Och jag upprepar, hvad jag vid föregående tillfällen sagt: vi hafva icke rättighet att blott tänka på dessa stora, rika bolag, hvarom det talas så mycket. Man vill ju hafva exporttull för att få vara med om den rika förtjänsten däruppe. Men man får tänka på att det finnes andra bolag. Malmbrytning utföres af mindre bolag i mellersta Sverige och äfven uppe i Norrbotten, hvilka icke tåla vid någon exporttull, och hvilkas läge är sådant, att, om en exporttull skulle åsättas, de helt enkelt finge inställa sin brytning; och jag anser mig icke utan någon utredning kunna vara med på en sådan sak.

Vidare vill jag påpeka, såsom jag också gjort förut, att vi hafva ett grufvbrytningsföretag, Tuollavara, som äges af ett svenskt järn- och stålbolag. Det bryter malm, som det själf fraktar ned till mellersta Sverige och förädlar. Men vid brytningen af den fosforfattiga malmen fällas äfven andra malmer, som icke kunna användas utan måste exporteras. Skulle vi nu lägga på tull, blir det en tyngd på denna rörelse, så stor, att det kan vara fråga om huruvida det lönar sig att fortsätta med denna gryende svenska förädling.

I samband härmed vill jag tala något om revisionen af vår tulltaxa. Herr Wallenberg fick på sin tid kammarens tillåtelse att framställa till mig följande spörsmål: »Hvilka åtgärder har regeringen för afsikt vidtaga med afseende på det alltmera påtagliga behofvet af revision af nu gällande tulltaxa?» Jag skall, herr talman, begagna tillfället att nu få besvara detta spörsmål. Jag har icke ansett lämpligt att göra det förr, än traktaten låg färdig på kammarens bord. Svaret — det torde herrarne inse efter hvad som står i den kungl. propositionen och efter hvad hans excellens ministern för utrikes ärendena sagt i dag — är lätt afgifvet. Det står fullkomligt klart och tydligt för hvar och en, som något sysslat med dessa saker, att det är absolut nödvändigt, att en grundlig revision af vår tulltaxa företages. Den är ur reut tullteknisk synpunkt sedt absolut nödvändig. Hvad tullsatserna beträffar, vågar jag icke yttra något i detta ögon-

blick. Dem får den blifvande — som jag hoppas grundliga och allsidiga — pröfningen föreslå. Jag tror mig alltså genom dessa ord hafva besvarat herr Wallenbergs interpellation.

Jag skulle kunna hafva mycket att säga med anledning af hvad som sagts i dag. Men jag tror mig göra kammaren en tjänst, om jag icke går in i vidlyftigheter. Jag vill endast säga, att jag är af den bestämda öfvertygelsen, att ett afslag på denna proposition icke allenast skulle kunna medföra obehag för Sverige, utan sätta oss i den positionen, att vi kanske blefve tvungna att helt hastigt och utan någon grundlig undersökning revidera vår tulltaxa för att kunna komma till en öfverenskommelse med Tyskland. Jag tror, att det vore klokt att taga det anbud, som nu föreligger, för att under dessa få år kunna med sakkunskap och noggrannhet arbeta oss fram till den ställning, som för oss är fördelaktig för framtiden.

*Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för den upplysning, som han gifvit såsom svar å min interpellation, om vi snart hade att emotse en revision af nu gällande tulltaxa. Denna revision kommer icke att ske en dag för tidigt: den hade, såsom förut blifvit framhållet, bort ske redan för länge sedan.

Då nu herr statsrådet har tillkännagifvit, att han har för afsikt att föranstalta om en dylik revision, må det vara mig tillåtet att framhålla önskvärdheten af att han vid utarbetandet af instruktionen för den kommitté, som eventuellt kan komma att få i uppdrag att förätta denna revision, måtte angifva icke allenast, att det är fråga om att verkställa de tekniska omändringar af tulltaxan, som äro behöfliga i afseende å själva tulusatserna, utan att uppdraget måtte göras så omfattande som möjligt och särskildt att kommittén måtte sysselsätta sig med de handelspolitiska förutsättningar, som för vårt land uppstått genom det nya läge, hvori vi efter antagandet af en handelstraktat med Tyskland kommit. För det ändamålet är det alldeles uppenbart, att ett omfattande arbete bör af kommittén företagas beträffande just de metoder, som blifvit använda i Tyskland, samt att kommittén noga bör studera den handelspolitik, som där blifvit följd. För att man skall kunna uppträda i täflan med tyskarne eller kunna värja sig för den öfverlägsenhet, som de otvifvelaktigt — det erkännes från alla håll — sitta inne med just på detta område, måste vi taga reda på hvori denna öfverlägsenhet består och tillgodogöra oss deras erfarenheter.

Men kommittén bör icke allenast sysselsätta sig med dessa saker, utan den bör äfven ha till uppgift att söka ändra det föreställnings sätt, som nu gör sig gällande hos tullmyndigheterna och äfven hos allmänheten angående arten af tullmyndighetens verksamhet. Kunde en dylik ändring ske, vore det en god sak. Nu är det i allmänhet så, att tullmyndigheterna mera se på den fiskaliska sidan af sin uppgift, och därför har den uppfattningen blifvit allmän att i hvar och en, som kommer i beröring med tullmyndigheterna, se en person, hvilken reut af bör anses sitta på de anklagades bänk. Detta föreställningssätt måste vi söka få bort. Tullmyndigheterna skola såväl

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.

(Forts.)

som enhvar annan myndighet ha en klar uppfattning om att deras uppgift är att i så vidsträckt grad som möjligt tillgodose både statens och allmänhetens intressen, således icke enbart de fiskaliska.

För vinnaude af detta ändamål erfordras naturligtvis icke så obehagliga ändringar med afseende å själftva tulltaxans tillämpning. I Tyskland finnes något, som kallas för »das Wirtschaftliche». Detta är ett begrepp, som helt och hållet inträngt i den tyska nationen; från näringslivets män till alla, som tillhöra administrationen. Det är rent af underbart, hur detta begrepp där gör sig gällande och är den ledande tanken i allt hvad man företager sig, vare sig det är fråga om en åtgärd från myndigheternas sida eller på näringslivets område. Alla förstå sig där på hvad »das Wirtschaftliche» vill säga, nämligen att man bör tillgodose det tyska näringslivet och den tyska nationens intressen i jämförelse med andra länders och att man bör hjälpa det tyska näringslivet och de tyska köpmännen i deras förhåfvanden. Det är detta begrepp, denna uppfattning, som jag skulle önska kunde blifva ett slags lösen för den blifvande kommittén, så att vi kunde komma in på den bogen, att nyss angifna synpunkter, som i det tyska »das Wirtschaftliche» funnit ett uttryck, måtte blifva mera beaktade i vårt land än hvad hittills varit fallet.

Jag är fullt medveten om den kraft och energi, som vår nuvarande regering sitter inne med och som den ådagalagt på åtskilliga områden; och jag är därför mycket tillfredsställd med att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu har lofvat, att Kungl. Maj:ts regering mycket snart skall taga upp denna fråga. Jag är då öfvertygad om att den kommer att på ett målmedvetet och nationellt sätt tillgodose de behof, som nu förefinnas hos oss, i långt starkare grad än någonsin förr. Skola vi kunna reda oss i den täflan och den kamp, som förestår oss med den tyska industrivärlden — därest den nu ifrågasatta handelstraktaten blir antagen — är det alldeles nödvändigt, att vi från början ha det rätta greppet på hela denna fråga.

Herr Lindblad: Herr talman, mina herrar! När Första Kammaren i dag fattade beslut i den förevarande frågan, så tror jag att det väckte allmän öfverraskning, att majoriteten för förslaget var så stor. Jag tror dock, att Första Kammaren själf blef mest förvånad. Och skulle nu äfven Andra Kammaren med en relativt stor majoritet antaga förslaget, så undrar jag, om icke till och med tyskarne skulle blifva förvånade! Helt säkert skulle de fråga, huru de svenska underhandlarne varit underrättade om stämningar och förhållanden inom eget land, då de så länge kämpade för att få behålla friheten att ålägga exporttull, men Riksdagen sedermera visar, att den i alla fall sätter mycket litet värde på denna frihet. Det torde nog vara skäl i att vi öfverväga äfven den sidan af saken, ty, mina herrar, det är dock sagdt, icke från ett håll, utan ifrån flera — särskildt från två af regeringens medlemmar — att vi *måste revidera vår tull-taxa* och att den skall föreligga i fullbordadt skick vid de underhandlingar, som en gång änyo måste återupptagas, hvilket Riksdagens beslut i denna fråga nu än kommer att blifva. Det torde nog därför

vara skäl, att hvarje medlem af kammaren, innan han nu går att afgifva sitt votum i frågan, tänker äfven på den sidan af saken.

Hvad betyder nu det beslut, som Första Kammaren i dag fattat? Jag skulle vilja säga, att det betyder, att Första Kammaren i allmänhet har en ganska stor respekt för auktoriteter. I den kammaren sitter ju bevillningsutskottets ordförande, själf en af underhandlarne, och hvem kan väl vara i tillfälle att lämna mera autentiska upplysningar om stämningar och förhållanden i Tyskland och om underhandlingarnes bedrifvande än just en af underhandlarne; för en sådan auktoritet måste naturligtvis den kammaren vara känslig. Men äfven om man är känslig eller ej för auktoriteter, skulle jag i alla fall vilja hemställa till eder, mina herrar, om man icke bort känna sig manad att följa åtminstone grundlagens bud och fordra, att, när en så pass betydande fråga som denna förelägges svenska Riksdagen, densamma blifvit i grundlagsenlig ordning behandlad af vederbörande myndigheter. Men hvarken generaltullstyrelsen eller kommerskollegium — de myndigheter, som torde vara bäst i stånd att bedöma denna fråga — ha mig veterligen blifvit åtsporda, än mindre satts i tillfälle att afgifva något yttrande i ärendet. Det borde väl dock ha varit i sin ordning, att innan dessa öfverenskommelser, som framsprungit efter långvariga öfverläggningar, framlagts för Riksdagen, vederbörande myndigheter blifvit hörda, så att man icke begärt, att ett af Riksdagens utskott, som endast haft en mycket begränsad tid för granskningen af detta förslag, ensamt skulle gå i borgen för att allting i förslaget vore riktigt. Där om någonsin gällde det att »icke resonera», ty vi hade ju oss förelagdt ett förslag, hvori icke fick ändras ett enda ord; man fick icke göra den minsta framställning om ändring, ty i och med detsamma var det hela ur spilet. Man hade icke någonting annat att göra än att taga förslaget, som det var, eller ock att förkasta det, och inför ett sådant val har jag icke ett ögonblick känt mig tveksam, ty det är icke tillbörligt och rätt att fatta beslut, när man så att säga har knifven på strupen, utan man bör ha sin rätt att bedöma frågan oförkränkt. Jag för min del litar icke på det där talet om att denna traktat blott skulle vara ett *provisorium*, ty vi veta, att ha vi blott en gång gifvit oss in på en dylik traktatspolitik med Tyskland, så ha vi svårt att komma ifrån den. Vi veta, att tyskarnas intressen äro så starka och af sådan betydighet, att om vi nu lämna bort vår bästa trumf, måste vi, sedan vi en gång inlåtit oss på denna politik, gifva efter, om tyskarne i förbund med våra stora bolagsintressen rätt sköta sina kort.

Det har nu framhållits, att Sverige här skulle vinna så stora fördelar, därigenom att stora lättnader bereds oss i vissa tullsätser. Detta gäller i första rummet lingon. Där hotade tyskarna med en tull af 5 mark per 100 kilo, och enligt den nu ifrågasatta traktaten skulle lingon få införas tullfritt i Tyskland. Nu säger finansministern, att om Sverige icke vill acceptera denna traktat, så ha vi att vänta, att Norge går oss i förväg, och vi skola då få sitta där med våra lingon. Ja, skulle så ske, att Sverige finge förarbeta den lingonskörd, som nu årligen gifves, och därmed åstadkomma en större fabrikation af de

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket
(Forts.)

artiklar, som framställas af lingon, så skulle vårt land helt enkelt icke göra någonting annat, än hvad Tyskland själf gör. Tyskland förarbetar våra lingon och använder dem dels för eget behof, dels till export i form af marmelader och hvarjehanda sådana saker. Jag tror, att äfven vi kunna använda våra lingon på samma sätt . . . Vi behöfva nog för öfrigt ingalunda vara rädda för att lingonexporten skulle afstanna, ty jag tror icke på att Norge är så med ens färdigt eller ens kan fylla Tysklands behof af lingon, ty hvarför ha icke norrmännen då redan konkurrerat med oss — de ha väl icke svårare att plocka lingon än vi — och förutsatt att det finnes rikliga tillgångar därpå, skulle de ju allaredan ha kunnat konkurrera. Min tro är, att tyskarne komma att i framtiden behöfva våra lingon lika väl som hittills, eller tro herrarne, att, därför att man nu påsätter en högre importtull på lingon, denna vara kommer att växa bättre i Tyskland än hittills? Jag tror, som sagdt, att faktiska förhållandet är det, att vi skola få afsätta lika mycket lingon i Tyskland som hittills. Om nu varan skulle i någon mån fördyras, därigenom att tull åsättes densamma, så tror jag, att det icke är värre i detta fall än i så många andra, där konsumenterna och producenterna få ta sin anpart litet hvar af tullen.

Detta är den ena af de tullåttnader, som blifvit oss förespeglade. Vidare skulle vi fortfarande åtnjuta befrielse från gatstenstullen, något som man anser tillförsäkra vår gatstensindustri en så storartad framgång. Två af de föregående talarne ha uppehållit sig vid huruvida man skall inrubricera gatsten under benämningen helfabrikat eller om den endast är halfabrikat. Jag vill helt och hållet lämna den saken åt sitt värde; jag tror, att vi kunna vara ense om att gatstenen är en mycket litet förädlad vara och att vi därför icke få kalla denna industri för en stor och betydelsefull *förädlingsindustri*. Naturligtvis har den alltid en viss betydelse för dem, som bedrifva den, men då är det väl att märka, att i den industrien förekomma icke blott svenskt kapital och svenska arbetare, utan enligt hvad som har uppgifvits för mig, hafva äfven utländskt kapital och utländska arbetare engagerats i denna industri. Hvad betyder det, att utländskt kapital användes i denna handtering? Jo, det betyder helt visst, att det är utlandet, speciellt Tyskland, som *behöfver denna artikel* och på detta sätt velat tillförsäkra sig om att kunna få sitt behof däraf fyllt, och sålunda har fabrikationen uppstått på platser, där den allra lättast kan bedrifvas just för Tysklands behof. Där ha herrarne den naturliga förklaringen till denna industris uppkomst, och vi förstå också, att den nog kommer att utveckla sig trots tullen. I stenbuggerierna på västkusten är äfven norskt kapital intresserad. Om man här alltså gör vederbörliga reduktioner, skall man finna, att denna industris betydelse ur rent svensk synpunkt icke är så stor, som man velat göra gällande, utan mycket väl tål att prutas på. Det är äfven att märka, att det förefaller, som om det vore just från denna stenindustris målsmän, som den första framställningen gjorts till regeringen angående inledande af traktats- underhandlingar med Tyskland. Jag kan då icke återbälla mig från att uttala den tanken, att när man finner tyskt kapital intres-

seradt i denna industri, och dennas målsmän med sina ideliga framställningar hos vår regering åstadkommit dessa olyckliga förhandlingar, som alla äro ense om att de aldrig borde ha kommit till stånd, vore det verkligen ödesdigert, om just på grund af tyska intressen i Sverige vi skulle komma att åsamkas en för oss olycklig traktat med Tyskland.

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.
(Forts.)

Här ha gjorts starka invändningar från verkliga *förädlingsindustrier* mot afslutande af denna traktat. Dit räknar jag då textilindustrien. Vi ha hört en fabrikant på det området framhålla, att denna industris intressen på långt när icke blifvit tillgodosedda. Man måste då blifva betänksam och fråga sig: Hvad är Riksdagens skyldighet, om icke att så noga som möjligt väga de olika industriernas intressen och se till, att mera viktiga förädlingsindustrier därvid i främsta rummet blifva gynnade, och att andra mindre förädlade produkter i nödfall lämnas något åt sidan. Här tycks man emellertid ha gått den motsatta vägen, ty man har mer än väl sörjt för exporten af halffabrikat eller mindre förädlade varor. Men hvad är det Tyskland har lagt an på? Jo, de ha sökt att få svenska tulltaxans nuvarande tullsatser bundna för en högst afsevärd mängd artiklar. Jag vill först påpeka, att beträffande Sveriges *import från Tyskland*, gäller det icke mindre än 122 miljoner riksmarks årlig import, som blir föremål för bindning, under det att Sveriges intresse af tullens bindning stannar vid 41 miljoner riksmark. Och hvad är det för artiklar, som dessa 41 miljoner mark representera? Jo, vi träffa på en post, som heter järnmalm och som ensam representerar 25 miljoner mark. Men hela striden har ju egentligen gällt, om *exporttull i vårt land skulle få åsättas järnmalm*, icke en bindning af någon tysk tull. Icke förty har det blifvit uppfördt på vårt s. k. vinstkonto, alltså såsom en artikel, som bindes i Tyskland! Där se herrarne, huru konstbesynnerlig denna statistik blifvit gjord.

Om vi gå vidare i betänkandet, så finna vi å sid. 112 en mycket talande exposé öfver den svenska exporten och importen vis å vis Tyskland. Men det är att märka, att tabellen omfattar tiden ända från 1880, och den kan ju vara mycket intressant att studera, men jag tror, att det är mycket klokare att blott fästa sig vid de senare årens siffror, låt oss tills vidare stanna vid de sju sista åren. Då utvisa siffrorna, att trots det att järnmalmen ingår med en så stor kvantitet i vår export till Tyskland, har denna *faktiskt sjunkit* från 102 miljoner mark år 1898 ned till 99 miljoner mark år 1904. Men samtidigt har Tysklands *export till vårt land* stigit ifrån 106 miljoner mark till 151 miljoner mark, d v. s. närmast i banko. Dessa siffror äro verkligen betydelsefulla, när det gäller vår nuvarande export och import. Statistiken från 1880-talet har ju alltid ett visst historiskt värde, men någon betydelse för närvarande stund har den icke, och att — såsom nyss finansministern — räkna med några meddeltal och med statistikens hjälp påvisa, att vår export till Tyskland stadigt stigit, under det att exporten på England stadigt nedgått, allt relativt taget, det kan ju ha sin historiska betydelse, men det har icke den aktuella jämförande betydelse, som man velat tillmäta det-samma.

Angående
en handels-
traktat med
Tyska riket.

(Forts.)

Nu vet jag, att man svårligen, allra minst vid denna tid af riksdagen, kan åstadkomma ändring uti det beslut, som tenderar att blifva Riksdagens, men jag vill fortfarande fästa herrarnes uppmärksamhet på hvilken vikt och betydelse man på andra håll, där man skall ha sin uppmärksamhet riktad på dessa förhandlingar, skall tillmäta det votum, som här i afton fälles i denna kammare, ty vi måste upprepa för oss, att denna tarifftraktat icke är afsedd att vara och icke heller får vara ett verk för all framtid, utan vi ha nu hört de mest autentiska försäkringar ifrån regeringshåll, att det är regeringens afsikt att föranstalta om en revision af hela vår svenska tulltaxa, och inför detta faktum tror jag, att det kan vara skäl att nu öfverväga, om man vill, liksom Första Kammaren på förmiddagen gjort, ställa sig helt och hållet *utan vapen* vid blifvande förhandlingar med Tyskland.

Det är på grund häraf som jag, herr talman, ber att få yrka afslag å det nu föreliggande betänkandet.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Biesert: Herr talman, mina herrar! Jag har begärt ordet med anledning af några ord, som herr Lindblad fällde i sitt anförande nyss. Han sade nämligen, att man måste ha den fordran, att förslaget hade blifvit grundlagsenligt behandladt, och han menade, att så icke har skett, då inga myndigheter blifvit hörda öfver detsamma. I det afseendet ber jag att få upplysa, att detta icke ansetts nödigt denna gång, lika litet som vid föregående tillfällen, då det varit fråga om upprättandet af traktater med främmande makter, exempelvis när den stora traktaten med Frankrike afslöts i början af 1880-talet. Det ligger dock i sakens natur, att såväl underhandlare som regering stätt i det intimaste samarbete med de sakkunniga myndigheterna under underhandlingarnas gång.

Öfverläggningen var härmed slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som därunder förekommit, framställde herr talmannen beträffande punkten 1:o) propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på afslag å berörda hemställan och 3:o) på bifall till den af herr Bergström i ämnet väckta motionen, och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits det under 2:o) upptagna yrkandet, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i första punkten af utskottets förevarande betänkande n:o 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utföll med 126 ja mot 84 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

Ordet begärdes härefter af

Herr Nordström, som yttrade: Herr talman! Jag anhåller att få till protokollet antecknad min reservation mot det slut, hvartill kammaren kommit genom den nu skedda omröstningen.

Med herr Nordström förenade sig herr *Lyckholm*.

Utskottets hemställan i *punkten 2:o*) förklarades besvarad genom det af kammaren under punkten 1:o) fattade beslutet.

Punkten 3:o).

Lades till handlingarna.

§ 2.

Härefter föredrogs bevillningsutskottets betänkande n:o 26, i anledning af väckta motioner om exporttull å järnmalm; och yttrade därvid *Om exporttull å järnmalm.*

Herr Kjellén: Jag inser väl, att kammaren nu icke har annat val än att bifalla detta betänkande; men innan de förhoppningar för vårt lands framtid, som en stor del af vårt lands befolkning fäst vid en exporttull på järnmalm, sålunda nu och sannolikt för alltid graf-läggas, önskar jag att till kammarens protokoll få uttala ännu några ord i denna fråga.

Vid riksdagens början voro dessa förhoppningar ännu stora och rika. För yttermera säkerhets skull sökte jag i februari månad lägga regeringen på hjärtat att icke binda vår handlingsfrihet; och vi mot-togo då från ministerbanken tillfredsställande upplysningar. Icke desto mindre funno vi, när i Riksdagens tolfte timme vi ändtligen fingo behandla frågan, denna malmtull kringgårdad med två starka murar och gömd inom dubbla lås: först ett inrikes, sedan ett utrikes kontrakt, det förra befriande vederbörande bolag för 50 år, samtidigt med att det gaf bolaget tillfälle till forcerad grufdrift, det andra gällande nominellt för i det närmaste 5 år och utan direkt upp-muntran för rofbrytning. För att nå vårt mål, skulle vi malmtull-vänner alltså först behöft spränga dessa båda murar. Det lyckades med den första, det misslyckades med den senare. Bolaget sitter alltså nu i orubbadt bo för 5 år, om också icke med premierad rof-drift. Vi hafva undkommit det värsta; men vi hafva icke lyckats rädda våra förhoppningar att få påräkna bolaget själf för den kom-mande uppblomstring af vår järnindustri, som ensam kan gifva vårt land en stor framtid.

Det är i detta ögonblick icke möjlighet till något yrkande. Men jag vill inlägga en gensaga mot det sätt, hvarpå alla vederbörande,

Om exporttull på järnmalm.
(Forts.)

och icke minst Riksdagens bevillningsutskott, behandlat denna sak, som borde ha varit en *fait accompli*, innan man gaf sig in på utrikestraktatens behandling. Jag vill i det afseendet med kammarens protokoll införlifva några ord i den reservation, som är afgifven af herr Nisser i utskottets nu föreliggande betänkande. De lyda sålunda:

»Oafsedt hvilken ställning jag intager i själfva frågan om exporttull på järnmalm, har jag velat inlägga min reservation emot ett sådant föredragnings- och behandlingssätt af från kamrarnas ledamöter inom grundlagsenlig motionstid inlämnade motioner, att deras beslutanderätt och handlingsfrihet därigenom äfventyras eller undertryckes».

Jag vill vidare inlägga en bestämd gensaga mot den uppfattning, som kommit till uttryck både i dag och under föregående debatter, att vi malmtullvänner skulle representera något slags lägre stadium af fantasteri eller förlegad nationalekonomisk uppfattning. Det har nyligen sagts från statsrådsbänken, att »hufvudändamålet» med malmtullen skulle vara att få något med af bolagets drift. Nej, det har icke varit vårt hufvudändamål att få något med, utan vårt mål har varit, att *framtiden* skulle få något med däraf! Vi hafva icke velat tillsluta dörren för all export — det framhöll jag uttryckligen, då jag hade tillfälle att interpellera hans excellens utrikesministern. Vi hafva icke heller drömt om en omedelbar storindustri. Vi hafva endast velat hålla tillfället till malmens utpumpning ur landet något så när begränsadt, så att det gifves säkerhet för att det finns något kvar, när möjligheten en gång kommer för den större och ädlare industrien.

Jag vill slutligen uttrycka den förhoppning, att dagens beslut må lända till vårt gemensamma fosterlands väl. Det är två nationalekonomiska program, som här sammandrabbat. Vi hafva besegrats. Däri måste vi finna oss. Mätte det blott icke hafva skett i en för oss alla olycklig stund!

I detta anförande instämde herrar *Branting, Söderberg* i Hobborn, *Sjö, Lindblad, Mallmin, Sjöberg, Svallingson, Jonsson* i Hökhult, *Olsson* i Blädinge, *Magnusson* i Tumhult, *Akerlund, Sandquist, Redelius, Petersson* i Snällebo, *Eriksson* i Lindehult, *Petersson* i Dänningelanda, *Johansson* i Berga, *af Buren, Gustafsson* i Mjölby, *Lindberg, Jespersson, Jönsson* i Kvarnberga, *Lindvall, Ericsson* i Otvanmyra, *Lindgren* i Islingby, *Johansson* i Rönnå, *Nordström, Lundblad, Bengtsson* i Häradsköp, *Danielsson, Ericsson* i Alberga, *Lyckholm* och *Hallin*.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Om en tullteknisk byrå. Å föredragningslistan fanns härefter upptaget Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 295, innefattande delgifning af nämnda kammarens beslut i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af en tullteknisk byrå.

I anledning af en inom Andra Kammaren af herr *E. P. W. Röing m. fl.* väckt motion, afseende inrättandet af en tullteknisk byrå, hade Andra Kammaren i enlighet med sitt tredje tillfälliga utskotts hemställan beslutit att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning rörande frågan om inrättande af en sådan byrå, som i motionen afsåges, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Om en tullteknisk byrå.
(Forts.)

Sedan detta beslut delgifvits Första Kammaren, hade Första Kammarens första tillfälliga utskott i afgifvet utlåtande hemställt, att Första Kammaren, med förklaring att Andra Kammarens beslut ej kunnat oförändradt antagas, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning rörande frågan om inrättande inom kungl. generaltullstyrelsen af en byrå för lämnande af upplysningar i tulltekniskt afseende samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Vid föredragning af detta utlåtande hade Första Kammaren bifallit hvad utskottet sålunda hemställt med den ändring, att orden »ville besluta att» utbyttes mot orden »ville för sin del besluta, att Riksdagen skall».

Efter föredragning af de utaf kamrarne i ärendet fattade besluten lämnades på begäran ordet till

Herr Wallenberg, som yttrade: Herr talman! Då det beslut, som fattats af Första Kammaren i denna fråga, endast i oväsentlig mån skiljer sig från Andra Kammarens beslut, hemställer jag, att Andra Kammaren måtte utan remiss till utskott med frånträdande af sitt förut fattade beslut biträda Första Kammarens beslut.

Herr Röing: Såsom näringsidkare måste jag på det liffigaste beklaga, att Första Kammaren icke ansett det lämpligt biträda Andra Kammarens beslut i förevarande fråga, utan att den har begränsat utredningen till att den föreslagna tulltekniska byrån inrättas endast inom generaltullstyrelsen. Jag vågar dock uttala den lifliga förhoppning, att denna utredning må blifva så allsidig som möjligt, och att den må gifva till resultat, att äfven herrar näringsidkare må på ett eller annat sätt få hafva ett ord med i laget.

Som frågan nu ligger, vill jag emellertid instämma i herr Wallenbergs yrkande, att Andra Kammaren måtte biträda Första Kammarrens beslut.

Vidare anfördes ej. Herr Wallenbergs yrkande blef af kammarren bifallet.

§ 4.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 137, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna,

n:o 140, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret,

n:o 144, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet,

n:o 145, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet,

n:o 146, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna,

n:o 171, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af fast anställning åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål m. m.,

n:o 172, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Göteborgs hospital för staden Göteborgs räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka,

n:o 173, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af den för statsverkets räkning utarrenderade delen af kronolägenheten Halmstads slottsjord,

n:o 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till kronolägenheten Halmstads slottsjord hörande område,

n:o 175, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skraddaren Frans Gustaf Oscar Petersson,

n:o 176, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet m. m., och

n:o 178, angående godkännande af öfverenskommelse rörande ekonomisk uppgörelse mellan Sverige och Norge i anledning af unionens upplösning.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 164, i anledning af kamrarnas återremiss i visst afseende af utskottets utlåtande n:o 12 angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställnin-

gar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1906 åt en del tjänstemän och betjante m. m.; och

särskilda utskottets memorial n:o 2, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 8,52 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.